

Фросина ТАСЕВСКА-РЕМЕНСКИ

“
*Umot neka
t i bi de voda~*
”

теоретичари им се смачи да потврдуваат едни исти работи? Или бидејќи, во најдобрата традиција на христијанството, великодушно му простија на комунизмот за неговите гревови? Можеби е така, меѓутоа постои и трета варијанта, дека некако е незгодно да се истакнува едноумниот карактер на комунизмот, бидејќи дојде до повампирување на едноумието и во денешниот поредок, овој пат не на комунистичкото едноумие, туку на неолибералистичкото.

Има неколку основни карактеристики на комунистичките режими, меѓу кои како најистакната е едноумието или постоење на една официјална идеологија, која тежнее целосно да завладее со умовите на граѓаните. Кога беше победен комунистичкиот режим на овие простори, една од основните забелешки кои му се упатуваше беше инсистирањето на едноумие од негова страна. Токму тоа беше предмет на критика на тој систем во првите години по крахот на комунизмот, но и во екот на сегашната антикомунистичка пропаганда. И како за чудо последниве години речиси и не можат да се слушнат критики за оваа компонента на комунистичките системи. А зошто тоа е така? Бидејќи на нашите политичари и

Во владејачките кругови сè уште преовладува неолибералната филозофија за развој и постигнување благосостојба на граѓаните. А што е тоа неолиберализам? Теоретичарите кои пишуваат за него го сметаат како гранка на економската теорија, која во 80-тите години на минатиот век изби на преден план како доминантна идеологија, која ја насочуваше глобализацијата, макроекономската политика и политичкото одлучување во поголемиот дел од светот. Да бидеме искрени, тоа е одговор на економската рецесија и на меѓународната должничка криза во 70-тите години на XIX век. "Светото тројство" на неолиберализмот се: либерализацијата, приватизацијата и демократијата. Ваквиот рецепт се "продаваше" ширум светот, меѓутоа мисијата не успеа. Филозофијата на неолиберализмот заговара конкретен пазарен капитал, приватна сопственост, слободна трговија, извозно ориентиран економски раст и драстична "сеча" на јавната потрошувачка. Бранот на неолиберализмот и глобализацијата во 80-тите години на минатиот век преку своите меѓународни институции (Светска банка, ММФ

"НЕОЛИБЕРАЛ

Самото непостоење на свест дека едноумие е можно и во услови на (не)развиена демократија упатува дека мораме да сметаме на можноста едноумието од комунизмот да не е надминато, како што обично се мисли, туку дека само го променило својот идеолошки облик. Испитувањето на оваа теза само ја потврдува нејзината вистинитост. Најдобар индикатор за успешното воспоставување на едноумна состојба е постоењето на една официјална идеологија, чии основни постулати не се предизвикани ниту од теоретичарите, ниту од обичните граѓани. Токму таква состојба владее денес.

Доколку се разгледаат следниве "апсолутни вистини": макроекономската стабилност е највисок критериум за успешното водење на економската политика; основно е да се има ниска стапка на инфлација и да се негира секаква поврзаност меѓу нивото на инфлација и нивото на невработеност; државата не треба да се меша во економските текови; дека, приватниот монопол е полош од државниот монопол итн. Лесното побивање на овие тврдења со самото соочување со реалноста упатува на заклучок дека немаме работа со ништо друго освен со едноумие, со неолибералистичко едноумие. За слободољубивите лица се покажа дека комунизмот не е неопходен услов за едноумие, дека едноумието може да биде воспоставено и како нова принуда, само преку моќта на пропагандата за контрола на јавното мислење.

и Светската трговска организација), почнаа да ги наметнуваат своите рецепти. Така, неолибералната глобализација не воспостави рамноправност ниту, пак, ја елиминира сиромаштијата. Статистичките показатели и студии на ОН од последниве години покажуваат дека економската глобализација придонела за продлабочување на јазот меѓу богатите и сиромашните, како и меѓу развиените и неразвиените земји, меѓу општествените слоеви во одредени земји и региони не само во сиромашните, туку и во богатите делови од светот. Според извештаите на поранешниот генерален секретар на ОН, Кофи Анан, од 2002 година, од 1997 година наваму сите нето трансфери на финансиски средства во земјите во развој биле негативни. Со други зборови, парите се земаат од сиромашните, а им се даваат на богатите. Светската економија функционира како Робин Худ - негативец.

Примери има многу. Неолиберализмот не успеа да ја донесе благосостојбата, не е добар рецепт или подобро кажано, злобно е да се каже дека глобализацијата создава нерамноправност и дискриминација, но коректен е ставот дека неолиберализмот создава претпоставки на глобално ниво, кои придонесуваат за јакнење на дискриминацијата и рамноправноста. Значи, отворениот пазар, отстранувањето на царинските бариери и либерализацијата на пазарот не ни гарантира дека сите ќе имаме корист од тоа. Напротив, сегашната тенденција и ефектите од таа по-

литика укажуваат дека тие ги погодуваат само големите и богатите на штета на малите и на сиромашните и на глобално и на локално ниво. И така, богатите ќе станат уште побогати, а сиромашните уште посиромашни. Ситуацијата уште повеќе ќе се заострува, а јазот меѓу богатите и сиромашните ќе се продлабочува. Депримирачки е фактот дека од

растот на земјите добитнички од процесот на глобализација, најмала корист имаат работниците кои го создаваат тој раст.

Во екот на неолибералистичкото едноумие постојано се прават обиди да се наметне ставот дека решението лежи во директните странски инвестиции. Според таа логика, најважно е пазарот да

биде максимално отворен и да се чека. Помалку или повеќе, тоа е ситуацијата кај нас. Меѓутоа, работите на теренот не функционираат... Директните странски инвестиции тешко и бавно доаѓаат, а и оние малку кои ги има не го решаваат проблемот со сиромаштијата и невработеноста. Безглавото повикување за вложувања на мултинационалните странски компании, без перманентно стимулирање и бенефицирање на домашното производство и вложувањата во развојот на домашните капацитети зборува за преферирање на "продолжената рака" на глобализацијата и на странските глобалисти, кои ќе продолжат да ги стимулираат економските разлики меѓу народите и земјите.

Во мачното исчекување на ударот од глобалната економска криза, која ги зафати земјите од Европа и од светот, на македонската економска сцена се игра политичката монодрама "село гори, баба се чешла". Начелата на неолиберализмот (либерализација, приватизација, демократија), во наездата на економскиот кризен бран заземаат друг курс и сè повеќе ќе личат на изживевани начела

А што е тоа неолиберализам? Теоретичарите кои пишуваат за него го сметаат како гранка на економската теорија, која во 80-тите години на минатиот век изби на преден план како доминантна идеологија, која ја насочуваше глобализацијата, макроекономската политика и политичкото одлучување во поголемиот дел од светот. Да бидеме искрени, тоа е одговор на економската рецесија и на меѓународната должничка криза во 70-тите години на XIX век. "Светото тројство" на неолиберализмот се: либерализацијата, приватизацијата и демократијата. Ваквиот рецепт се "продаваше" ширум светот, меѓутоа мисијата не успеа. Филозофијата на неолиберализмот заговара конкретен пазарен капитал, приватна сопственост, слободна трговија, извозно ориентиран економски раст и драстична "сеча" на јавната потрошувачка.

ИСТИЧКО" ЕДНОУМИЕ

отколку на актуелна економска филозофија. Малку ќе можеме да зборуваме за филозофијата на неолиберализмот, за конкретен пазарен капитал, приватна сопственост, слободна трговија, извозно ориентиран економски раст и драстична "сеча" на јавната потрошувачка (со оглед на Буџетот за фискалната 2009 година). Во услови на префериран државен интервенционизам за економски спас на компаниите на странските глобалисти, ограничен и намален извоз, загуба на профит, затворање на производствени капацитети и отпуштање на работната сила, почнува 'ртењето на никулците на неосоцијализмот и на изнудената државна сопственост. Во такви услови многу тешко ќе можеме да зборуваме за приватната сопственост и за финансиска независност во вистинска смисла на зборот, а многу поверојатно за современ државен етатизам, експропријација, национализација и сл.

Во своето дело "Капитал", Карл Маркс во предвечерието на економската рецесија на 70-тите години на XX век, напишал: "...Сопствениците на капитал и бизниси кај работниците ќе ја поттикнуваат и стимулираат потребата да ја купуваат нивната стока: станови, куќи и технологија, обврзувајќи ги притоа да влегуваат во скапи хипотекарни кредити до ниво на неиздржливост... И на крај, тие неплатени долгови ќе предизвикаат банкрот на банките, кои ќе мора да бидат национализирани, а тогаш државата ќе тргне по патот кој води во комунизам...!"